

การบริหารธุรกิจ 5 กระบวนทัศน์

Business Management : 5 Paradigms

สิรินทร์ กันยาวิริยะ¹ และ ชิสา กันยาวิริยะ²

Sirin Gunyaviriya¹ and Chisa Gunyaviriya²

^{1,2}บริษัท ล.ธนวงศ์ (1997) จำกัด

^{1,2}Lor Yaowaraj Bangkok

Corresponding author, e-mail: ¹sirin.cnt@hotmail.com

²chicsar@gmail.com

Received: February 15, 2024; Revised: February 27, 2024; Accepted: February 27, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้ มุ่งตีความการบริหารธุรกิจ 5 กระบวนทัศน์ ประกอบด้วย กระบวนทัศน์ยุคดึกดำบรรพ์ กระบวนทัศน์ยุคโบราณ กระบวนทัศน์ยุคกลาง กระบวนทัศน์นวยุค และ กระบวนทัศน์หลังนวยุค พบว่า 1) การบริหารธุรกิจแบบกระบวนทัศน์ยุคดึกดำบรรพ์ เป็นการทำธุรกิจที่เน้นการเอาตัวรอดเฉพาะตน สำหรับผู้ที่มีครอบครัวก็จะคิดธุรกิจเพียงเพื่อให้ครอบครัวตนเองอยู่รอดเท่านั้น 2) การบริหารธุรกิจแบบกระบวนทัศน์ยุคโบราณ เป็นการทำธุรกิจที่เน้นความอยู่รอดขององค์กร โดยเน้นให้องค์กรมีกฎระเบียบที่ตายตัวและชัดเจน เกณฑ์ตัดสินความจริง เกณฑ์วัดและประเมินผลพฤติกรรมหรือความประพฤติต่าง ๆ การทำธุรกิจในยุคโบราณจำเป็นต้องมีสัจจะ มีความจริงใจในการทำธุรกิจ 3) การบริหารธุรกิจแบบกระบวนทัศน์ยุคกลาง เป็นการทำธุรกิจเพื่อความคงอยู่ของพระศาสนา เป็นธุรกิจศาสนา แม้แต่ธนาคารก็จะเป็นธนาคารเชิงศาสนา ผลกำไรทั้งหมดหรือเกือบจะทั้งหมดจะถูกนำไปส่งเสริม สนับสนุนงานของศาสนาให้เกิดการต่อยอด ให้เกิดการเผยแผ่ศาสนาให้กว้างขึ้น 4) การบริหารธุรกิจแบบกระบวนทัศน์นวยุค ไม่ได้คำนึงถึงคุณงามความดีหรือคุณธรรมอะไรที่จะเป็นเสปียงบุญไปสู่โลกหน้า เพราะไม่เชื่อว่าโลกหน้ามีอยู่จริง เนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วางมาตรการป้องกันปรามคู่แข่งทางธุรกิจด้วยคดีพจน์ “มั่นหวังตั้งสงบเตรียมรบให้พร้อมสรรพ” วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคให้รอบคอบ ไม่ประมาท มีเงินแล้วก็ต้องมีพรรคมีพวก มีเครือข่ายเสริมอำนาจ เกียรติยศ และใช้สิ่งเหล่านี้เสริมความมั่นคงให้แก่ตนและพวกพ้อง 5) กระบวนทัศน์หลังนวยุค เน้นธุรกิจบนสัตยชาติญาณปัญญา คือ การสร้างสรรค์ ปรับตัวร่วมมือ และแสวงหา ก่อให้เกิดนวัตกรรมทางธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ เกิดการแบ่งปัน เน้นการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเน้นการเข้าถึงความต้องการของผู้บริโภคแบบมีส่วนร่วม เพื่อคุณภาพชีวิตของทุกคน

คำสำคัญ: กระบวนทัศน์, การบริหารธุรกิจ, ธุรกิจ

Abstract

This academic article aims to explore the management of businesses through 5 paradigms, which include the primitive paradigm, the ancient paradigm, the medieval paradigm, the modern paradigm, and the postmodern paradigm. Found that : Management of businesses through the Primitive Paradigm involves a focus on survival, primarily for self-preservation. For those with families, the business is seen as a means to ensure the survival of their own family only. Management of businesses through the Ancient Paradigm emphasizes the survival of the organization, with a focus on establishing clear and rigid rules within the organization. Decisions are made based on harsh realities, and behaviors or actions are measured and evaluated. Doing business in this era necessitates honesty and sincerity. Management of businesses through the Medieval Paradigm involves conducting business for the perpetuation of religion, essentially making it a religious enterprise. Even banks are seen as religious institutions, with all or nearly all profits being used to promote and support religious activities, broaden the reach of religion, and foster its development. Management of businesses through the modern paradigm does not consider beauty, goodness, or morality that could lead to blessings in the afterlife, as it doesn't believe in the existence of an afterlife that can be scientifically proven. Measures are taken to outmaneuver competitors using the principle of "Prepare for war in times of peace," thoroughly analyzing strengths, weaknesses, opportunities, and threats without reservation. Wealth is used to establish connections, strengthen power, attain prestige, and use these to ensure one's own and one's allies' stability. Management of businesses through the postmodern paradigm emphasizes businesses based on intellectual spirituality, such as creativity, adaptivity, collaboration, and requisitiveness. This leads to entrepreneurial innovation, sharing, friendly relations with the environment, and addressing consumers' participatory needs to improve the quality of life for everyone.

Keywords : Four Sublime States of Mind, Business Management, Business

บทนำ

ผู้ประกอบการต้องมีความสามารถในการบริหารงาน และเป็นผู้นำที่ดี มีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำและมีความรู้ในเรื่องของการบริหารการจัดการ ในการดำเนินธุรกิจจริงต้องมีการดำเนินธุรกิจร่วมกับคนหลากหลายระดับตามวงจรของธุรกิจ ในตอนเริ่มต้นของธุรกิจผู้ประกอบการต้องลงมือทำงานอย่าง

หนักทุกอย่างด้วยตนเองเพื่อให้บรรลุความสำเร็จโดยต้องมีการเอาใจใส่ ผู้ร่วมงาน คอยดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการทำงานสร้างการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ผู้ประกอบการจะเป็นผู้กำกับดูแลอย่างใกล้ชิดและมีความเป็นกันเอง เมื่อธุรกิจดำเนินไปได้ด้วยดี จนถึงช่วงเวลาที่ธุรกิจเติบโตขึ้นการบริหารงานก็เปลี่ยนแปลงไป ลูกน้องมีการเปลี่ยนแปลงและเชื่อมั่นได้มากขึ้น ผู้ประกอบการสามารถเชื่อใจลูกน้อง มีการแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบให้ลูกน้องอย่างชัดเจน เมื่อสามารถพึ่งพาลูกน้องได้ผู้ประกอบการจะใช้เวลาสำหรับการคิดค้น พัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการวางแผนลงทุนเพื่อขยายธุรกิจให้เติบโต และ ปรับโครงสร้างการบริหารภายในธุรกิจจนสามารถทำให้ธุรกิจของตนเองนั้นประสบความสำเร็จได้ (พนมพร เณนิวรรณ, 2559) โดยปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้ธุรกิจดำเนินไปด้วยดีนั่นก็คือ หลักการบริหารบนพื้นฐานกระบวนการที่ที่เหมาะสม

จักรพงษ์ ทิพสูงเนิน รวิช ตาแก้ว และกิริติ บุญเจือ (2566) อธิบายว่า กระบวนทัศน์ทางปรัชญา แบ่งออกเป็น 5 กระบวนทัศน์ ได้แก่ กระบวนทัศน์ยุคดึกดำบรรพ์ กระบวนทัศน์ยุคโบราณ กระบวนทัศน์ยุคกลาง กระบวนทัศน์นวยุค และกระบวนทัศน์หลังนวยุค

ยุคดึกดำบรรพ์ (Primitive Paradigm) คือ กระบวนทัศน์ที่ 1 นั้น ได้ให้ความสำคัญในการสร้างความสุขโดยถือเอาสิ่งลึกลับเป็นสิ่งสำคัญ การเอาใจและทำตามความเชื่อโดยการอ้อนวอนบวงสรวง เพื่อให้ท่านประทานพรให้ และเราจะสมหวังในสิ่งที่ปรารถนา จึงพบได้ว่า ความสุขในยุคนี้จะมีขึ้นมาได้ก็เพราะการอาศัยเบื้องบนในการประทานให้เท่านั้นยุคโบราณ (Ancient Paradigm) คือ กระบวนทัศน์ที่ 2 นั้น ได้ให้ความสำคัญว่าทุกสิ่งทุกอย่างนั้นมีกฎเกณฑ์ตายตัวอย่างแน่นอน เช่น ความดี ความชั่ว ย่อมมีกฎเกณฑ์ และการสร้างความสุขในยุคนี้ ถ้าเป็นกลุ่มศาสนาก็จะมีแนวคิดที่ว่า ความสุขที่แท้จริงคือในโลกหน้าหรือชาติหน้าเท่านั้น ไม่อาจพบได้ในโลกนี้ ซึ่งบางกลุ่มอาจให้ความสำคัญเรื่องกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ในโลกเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อทำตามกฎก็ย่อมได้รับผลคือความสุขนั่นเอง ยุคกลาง (Medieval Paradigm) คือ กระบวนทัศน์ที่ 3 โดยกระบวนทัศน์ในกลุ่มนี้ อาจจะพัฒนาความเชื่อมาจากยุคโบราณ คือ เชื่อว่าในโลกใบนี้ มีกฎเกณฑ์ แต่กฎเกณฑ์นั้นยังไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง เพราะความสุขที่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโลก ยังไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง ความสุขที่แท้จริงต้องสร้างขึ้น โดยการปฏิบัติตามหลักธรรมในทางศาสนาเท่านั้น แม้ว่าในโลกไม่พบความสุขที่แท้จริง แต่ในโลกหน้าจะพบความสุขที่แท้จริงอย่างแน่นอน ยุคนวยุค (Modern Paradigm) คือ กระบวนทัศน์ที่ 4 ซึ่งกลุ่มนี้ได้เน้นในการพัฒนาจากกระบวนทัศน์อดีต จนทำให้เทคโนโลยีต่าง ๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ในการสร้างความสุข และหวังว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่นี้เอง จะทำให้มนุษย์มีความสุขตามที่ต้องการ และเชื่อว่าเป็นความสุขที่แท้จริงและถาวร นั้นต้องสามารถอธิบายได้ตามวิธีการคิดของวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นความสุขตามหลักคิดแบบจิตวิทยา ยุคหลังนวยุค (Postmodern Paradigm) ซึ่งเป็น กระบวนทัศน์ที่ 5 โดยแนวคิดในกระบวนทัศน์นี้ มองว่าวิทยาศาสตร์สร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมานั้น ไม่สามารถทำให้เกิดความสุขที่แท้จริงแก่มวลมนุษยโลก ให้เพียงแต่ความสะดวกสบายเท่านั้น เหมือนกับที่ อิมมานูเอล คานท์ ได้กล่าวไว้ว่า ไม่ควรหลงใหลในวิทยาศาสตร์ เพราะวิทยาศาสตร์ไม่ได้ให้ความจริงอะไรแก่เรา ให้เพียงแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เท่านั้น

ผู้เขียนเห็นว่า หากมีการนำกระบวนการทัศนวิเคราะห้ตีความในเรื่องธุรกิจก็จะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจ เพื่อประเมินค่าสิ่งที่เป็นคุณและโทษ แล้วเลือกสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์จากทุกทางมาปรับใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต แล้วนำมาประเมินค่า เพื่อบูรณาการเชื่อมโยง

การบริหารธุรกิจ 5 กระบวนทัศน์

ผู้เขียนได้เรียบเรียงและตีความเพื่อให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ 5 กระบวนทัศน์ไว้ดังนี้

1. กระบวนทัศน์ 5

กระบวนทัศน์ คือ ความเชื่อส่วนลึกพื้นฐานที่อยู่ในใจคน ใจคนแบ่งออกเป็น 2 ห้อง คือ ห้องของอารมณ์ กับ ห้องของความรู้สึก เมื่อต้องการเรียนรู้ใจคนจึงสามารถศึกษาความเชื่อพื้นฐานทางอภิปรัชญาและเกณฑ์ค่าประกันความจริงในทางญาณปรัชญาได้ ดังนี้

กระบวนทัศน์ที่ 1 : กระบวนทัศน์ยุคดึกดำบรรพ์

ความเชื่อพื้นฐาน ได้แก่ เชื่อว่า โลก จักรวาล และธรรมชาติไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวที่แน่นอน ดังนั้นหากใครหาทางสู่น้ำพระทัยจากเบื้องบนที่ควบคุมปรากฏการณ์ของโลก จักรวาล และธรรมชาติได้ ชีวิตจะสามารถอยู่รอดปลอดภัยและได้เปรียบคนอื่น ครอบครัวอื่น

เกณฑ์ค่าประกันความจริง ได้แก่ อำนาจลึกลับจากเบื้องบน

กระบวนทัศน์ที่ 2 : กระบวนทัศน์ยุคโบราณ

ความเชื่อพื้นฐาน ได้แก่ เชื่อว่า โลก จักรวาล และธรรมชาติมีกฎเกณฑ์ตายตัวแน่นอน ดังนั้นผู้ใดรู้กฎเกณฑ์ดีทีสุดจะสามารถแสวงหาความสุขในโลกนี้ได้มากที่สุด

เกณฑ์ค่าประกันความจริง ได้แก่ เจ้าสำนัก เจ้าลัทธิ หรือนักปราชญ์ ที่มีความรอบรู้ในกฎเกณฑ์ของโลก จักรวาล และธรรมชาติ

กระบวนทัศน์ที่ 3 : กระบวนทัศน์ยุคกลาง

ความเชื่อพื้นฐาน ได้แก่ เชื่อว่า โลกหน้ามีอยู่จริง ความสุขในโลกหน้ามีอยู่จริง นอกจากนี้ความสุขในโลกหน้ายังมีความยั่งยืนกว่าความสุขในโลกนี้ ความสุขในโลกนี้เป็นเพียงความสุขชั่วคราวเท่านั้น

เกณฑ์ค่าประกันความจริง ได้แก่ คำสอนในศาสนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโลกหน้าและความสุขในโลกหน้า หรือความสุขที่พ้นจากโลกนี้

กระบวนทัศน์ที่ 4 : กระบวนทัศน์ยุคใหม่หรือนวยุค

ความเชื่อพื้นฐาน ได้แก่ ความเชื่อพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1) เชื่อว่า ความเป็นจริง ได้แก่ โลก จักรวาล และธรรมชาติมีกฎเกณฑ์ตายตัว

2) เชื่อว่า ปัญญามนุษย์สามารถเข้าถึงความจริงที่ตรงกับความเป็นจริงของโลก จักรวาล และธรรมชาติได้

3) เชื่อว่า ภาษาอุดมการณ์ (ภาษาวิชาการ) ของมนุษย์สามารถสื่อความจริงจากบุคคลหนึ่งสู่อีกบุคคลหนึ่งได้ตรงตามความเป็นจริงของโลก จักรวาล และธรรมชาติได้

4) ทั้ง 3 ระบบตรงกัน คือ ความเป็นจริง ปัญญา และภาษา

เกณฑ์ค่าประกันความจริง ได้แก่ กระบวนการหรือวิธีการทางวิทยาศาสตร์ 5 ขั้นตอน คือ

1) การสังเกตและกำหนดปัญหา

2) การตั้งสมมติฐาน

3) การทดสอบสมมติฐาน

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

5) การสรุปผลและนำไปใช้

กระบวนการที่ 5 : กระบวนการค้นคว้าหลังสมัยใหม่หรือหลังนวยุค

กระบวนการที่ 5 แบ่งออกเป็น 2 สาย คือ สายสุดขั้ว กับ สายกลาง

อเมริกา เรียกหลังนวยุคสายสุดขั้ว ว่า extreme postmodern เรียกหลังนวยุคสายกลาง ว่า moderate postmodern

ฝรั่งเศส เรียกหลังนวยุคสายสุดขั้ว ว่า deconstruction เรียกหลังนวยุคสายกลาง ว่า re construction

เยอรมัน เรียกหลังนวยุครวม ๆ กันว่า แฟรงค์เฟิร์ตสคูล (Frankfurt School)

1) หลังนวยุคสายสุดขั้ว

ความเชื่อพื้นฐาน ได้แก่ ล้มล้างความเชื่อพื้นฐาน 4 ประการของกระบวนการค้นคว้า คือ

(1) ไม่เชื่อว่า ความเป็นจริง ได้แก่ โลก จักรวาล และธรรมชาติมีกฎเกณฑ์ตายตัว เป็นสากล

(2) ไม่เชื่อว่า ปัญญามนุษย์สามารถเข้าถึงความจริงที่ตรงกับความเป็นจริงของโลก จักรวาล และธรรมชาติได้

(3) ไม่เชื่อว่า ภาษาอุดมการณ์ (ภาษาวิชาการ) ของมนุษย์สามารถสื่อความจริงจากบุคคลหนึ่งสู่อีกบุคคลหนึ่งได้ตรงตามความเป็นจริงของโลก จักรวาล และธรรมชาติได้

(4) ไม่เชื่อว่า ทั้ง 3 ระบบตรงกัน คือ ความเป็นจริง ปัญญา และภาษา

เกณฑ์ค่าประกันความจริง ได้แก่ เกณฑ์เฉพาะส่วนบุคคลตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (สัมพัทธ์นิยม)

2) หลังนวยุคสายกลาง

ความเชื่อพื้นฐาน ได้แก่

(1) ความเป็นจริงเป็นอย่างไรไม่รู้

(2) ไม่เชื่อว่าปัญญาของมนุษย์โดยทั่วไปสามารถเข้าถึงความเป็นจริงได้ทั้งหมด ควรเปิดพื้นที่ให้มีการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในส่วนบุคคล (Universal) และความจริงเฉพาะ (Individual) เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

(3) ไม่เชื่อว่า ภาษาอุดมการณ์ (ภาษาวิชาการ) ของมนุษย์สามารถสื่อความจริงจากบุคคลหนึ่งสู่อีกบุคคลหนึ่งได้ตรงตามความเป็นจริงของโลก จักรวาล และธรรมชาติได้ทั้งหมด ควรเปิดพื้นที่ให้กับภาษาสามัญได้ทำหน้าที่ในการสื่อความจริงสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

เกณฑ์ค่าประกันความจริง ได้แก่ การตีความด้วยหลักอรรถปริวรรตศาสตร์อย่างมีวิจารณ์ญาณ ส่วนหลักการ วิธีการ และเป้าหมายของกระบวนการสนทนาหลังนวยุคสายกลางนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

ก. หลักการของปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง สามารถสรุปได้เป็น 4 ประเด็น คือ

1) ไม่ยึดมั่นถือมั่น หมายความว่า การวางท่าทีด้วยจิตใจที่เป็นกลาง ไม่มีอคติ ไม่ยึดมั่นถือมั่น (detachment) ว่าสิ่งที่ตนเชื่อเท่านั้นถูกต้องทั้งหมด คนอื่นที่มีเชื่อต่างไปจากตนถือว่าผิดหมด เพียงแต่ให้ “ยึดเหนี่ยว แต่ไม่ยึดติด” มีใจเปิดกว้างในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รับฟังความคิดของผู้อื่น ไม่ด่วนตัดสิน แต่ให้เกียรติ ให้การยอมรับ ทำความเข้าใจในความรู้และความสามารถที่หลากหลายของมนุษย์ ตลอดจนเปิดโอกาสให้กับตนเองและผู้อื่นได้ตั้งข้อสงสัยในสิ่งที่ตนเชื่ออยู่ เพื่อจะได้พิสูจน์ความจริงในสิ่งที่ตนเชื่ออยู่ว่าสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จริงหรือไม่ เพียงใด และในขณะเดียวกัน ก็พิจารณาในส่วนดีของทุก ๆ ทางเพื่อนำไปประยุกต์ใช้

2) แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง หมายความว่า สิ่งใดที่เห็นร่วมกันก็นำมาปฏิบัติร่วมกัน ส่วนใดที่เห็นต่างก็ให้ถือว่าเป็นพรสวรรค์ของแต่ละฝ่าย

เมื่อใดก็ตามที่พลังสร้างสรรค์ของเราไปกระทบคุณภาพชีวิตของคนอื่นให้ได้รับความเดือดร้อน พลังที่สำคัญจึงได้แก่ พลังปรับตัว เพื่อปรับและเปลี่ยนวิถีบางอย่างให้เกิดเหมาะสมและสมดุลกับทุก ๆ ฝ่าย ก็จะสามารถทำให้เกิดพลังร่วมมือขึ้นมาได้

ความร่วมมือกันของทุก ๆ ฝ่ายที่จะหันหน้าเข้าหากัน โดยใช้วิธีเสวนา (dialogue) โดยเปิดโอกาสให้พิจารณารับส่วนดีได้จากทุกทาง บนฐานแนวคิดที่ว่า “แสวงหาจุดร่วม” ในสิ่งที่เห็นร่วมกัน เพื่อนำมาปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งส่วนตัวและส่วนรวม และ “สงวนจุดต่าง” ในสิ่งที่เห็นต่างกัน โดยให้ถือว่าเป็นพรสวรรค์ของแต่ละฝ่าย เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต

3) ย้อนอ่านใหม่หมด ไม่ทิ้งสิ่งใด หมายความว่า การเปิดใจกว้างเพื่อย้อนอ่านความคิดของมนุษย์ทั้งโลกทุกวัฒนธรรมและทุกวิถีความเชื่อ โดยถือนโยบายว่า “ย้อนอ่านใหม่หมด ไม่ทิ้งสิ่งใด” (reread all, reject non) (Steven Best and Douglas Kellner, 1999) ดังนั้น เมื่อเตรียมตัวพร้อมแล้ว ก็จะย้อนอ่าน (re-read) ทุกอย่างทีละขานหน้า เพื่อเลือกประเด็นที่สนใจมาคิดใหม่ (re-think) และเสนอเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งโดยส่วนตัวและส่วนรวม

4) มององค์รวม ไม่แยกส่วน หมายถึง การมองด้วยโลกทัศน์แบบเชื่อมต่อ (connect) ไม่แยกส่วน เป็นมุมมองที่เชื่อว่าโลก ระบบจักรวาล ทุกสรรพสิ่ง รวมทั้งพลังงานเชื่อมต่อกันเป็นหนึ่งเดียว เชื่อว่ารูปแบบพื้นฐานของการรวมตัวของทุกสรรพสิ่งจะทำให้เกิดการแตกตัวขยายไปไม่มีที่สิ้นสุด

ข. วิธีการของหลังนวยุคนิยมสายกลาง ก็คือ การตีความภาษาด้วยหลักอรรถปริวรรต บนพื้นฐานของกระบวนการตรรกะ 5 ด้วยวิธีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (critical thinking)

การใช้วิจารณญาณ (critical mind) ในภาษาอังกฤษประกอบด้วย “หลัก 3A” ในภาษาไทย ศาสตราจารย์กิติ บัญเจือ ราชบัณฑิต ได้กำหนดเป็น “หลัก 3 วิ” เพื่อให้ล้อกับหลัก 3A ได้แก่

1) วิเคราะห์ (Analytic) คือ การจำแนกแจกแจงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาให้ตรงประเด็น

2) วิจักษ์ (Appreciative) คือ ประเมินค่าแต่ละประเด็นที่แจกแจงออกมา

3) วิชาน (Applicative) คือ การประยุกต์ใช้ เป็นการลงมือทำการอย่างมีวิธี โดยเลือกเอาเฉพาะที่เห็นว่าจะเป็นคุณมาใช้ตามเป้าหมาย

ค. เป้าหมายของหลังนวยุคนิยมสายกลาง ก็คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ การพัฒนา “สัญชาตญาณปัญญา” ให้สูงขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขทั้งโดยส่วนตนและส่วนรวม สัญชาตญาณปัญญานี้มีพลังทำการอยู่ 4 อย่างคือ พลังสร้างสรรค์ พลังปรับตัว พลังร่วมมือ และพลังแสวงหา

หลักการ วิธีการ และเป้าหมายของปรัชญาหลังนวยุคสายกลางนี้ ถูกนำมาเป็นพื้นฐานของการศึกษาเรียนรู้ให้กับคนในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรัชญาหลังนวยุคสายกลางมีส่วนสำคัญในการพัฒนาหลักคิด หลักปฏิบัติ ภูมิปัญญา ให้เกิดการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างสร้างสรรค์ มีการดูแลและแบ่งปัน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยิ่งถ้านำหลักการทรงงานมาเป็นตัวขับเคลื่อนในเชิงวิธีการด้วยแล้ว ยิ่งทำให้พื้นฐานการศึกษาเรียนรู้สามารถพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนรวมได้อย่างแท้จริง

ปรัชญาการศึกษาหลังนวยุคสายกลางที่พัฒนาทักษะให้กับคนในศตวรรษที่ 21 สามารถสรุปออกมาเป็นหลัก 3C เพื่อให้ง่ายต่อการความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ ดังนี้

หลัก 3C ได้แก่ Creative Thinking, Critical mind, Caring Ethics

C1 : Creative Thinking คือ การคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ หรือคิดโดยไม่ติดตำรา

C2 : Critical mind คือ การใช้วิจารณญาณ ได้แก่ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการประยุกต์ใช้โดยเล็งผลอันเลิศ คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต

C3 : Caring Ethics คือ จริยธรรมดูแล ได้แก่ พลัง 4 ประกอบด้วย พลังสร้างสรรค์ พลังปรับตัว พลังร่วมมือ และพลังแสวงหา

ปัจจุบัน แม้จะถูกพัฒนาไปเป็น 7C หรือจะมากกว่านี้ในอนาคต ก็จะมาจากพื้นฐานของ 3C ดังกล่าวนี้อย่างแน่นอน เพื่อนำไปคิดต่อให้เกิดนวัตกรรมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

2. ตีความการบริหารธุรกิจ 5 กระบวนทัศน์

หลังจากได้ศึกษาแก่นความคิดในทางอภิปรัชญาและญาณปรัชญาใน 5 กระบวนทัศน์มาแล้ว ในหัวข้อดังกล่าวนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตีความการบริหารธุรกิจ 5 กระบวนทัศน์ ซึ่งมีเนื้อหาตามลำดับดังนี้

1) การบริหารธุรกิจแบบกระบวนทรรศน์ดึกดำบรรพ์ เป็นการทำธุรกิจที่เน้นการเอาตัวรอด เฉพาะตน สำหรับผู้ที่มีครอบครัวก็จะคิดธุรกิจเพียงเพื่อให้ครอบครัวตนเองอยู่รอดเท่านั้น ครอบครัวอื่น จะอยู่ดีมีสุขหรือไม่สนใจ ขอให้ตนเองและครอบครัวรอดพ้นจากการค้าขายขาดทุน ความเป็นหนี้ เท่านั้น ก็เพียงพอแล้ว ดังนั้น รูปแบบธุรกิจจึงเน้นธุรกิจครอบครัวเป็นหลัก โดยต้องทำการแข่งขันกับคู่แข่งทาง ธุรกิจที่ค้าขายหรือให้บริการที่คล้ายคลึงกัน ที่พึงทางใจของผู้ถือกระบวนทรรศน์ดึกดำบรรพ์ก็คือ น้ำพระทัยจากเบื้องบน จึงไม่พินในเรื่องของการเช่นสรวง กราบไว้บูชาเพื่อขอโชคขอลาภ เสี่ยงตายด้วยการเสี่ยงตัว เสี่ยงเซียมซี อธิษฐานขอให้ค้าขายร่ำรวยเงินทอง ขณะคู่แข่งทางธุรกิจทุกประการ เพื่อให้ตนเองและครอบครัวอยู่รอดปลอดภัย ใครว่าอะไรดี มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไหน ก็จะขยันไปกราบไหว้บูชา บวงสรวง ตลอดจนบนบานศาลกล่าว เพื่อให้ตนได้เจริญในลาภ ยศ สรรเสริญ สุข คือมุ่งเน้นให้ได้ ประโยชน์สุขในโลกนี้เพื่อความอยู่รอดแห่งตนและครอบครัวนั่นเอง

กล่าวโดยสรุปก็คือ การทำธุรกิจแบบกระบวนทรรศน์ยุคดึกดำบรรพ์เป็นธุรกิจที่เกิดขึ้นเพื่อ ประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้น เมื่อมีครอบครัวก็จะคิดถึงความปลอดภัยของคนในครอบครัวเท่านั้น ใครก็ตาม ไม่ใช่คนในครอบครัว ต้องเอาเปรียบเพื่อตีผลประโยชน์เข้ามาในธุรกิจของตนเองให้มากที่สุด ดังนั้น การทำธุรกิจแบบกระบวนทรรศน์ดึกดำบรรพ์จึงไม่มีใครสนใจว่าใครหรือครอบครัวใดจะขาดทุน อยู่ได้หรือ ไม่ได้ไม่สน สนใจแต่ว่าตนและครอบครัวต้องได้ประโยชน์ ต้องได้กำไรเท่านั้น เมื่ออยากได้เปรียบทาง ธุรกิจ จำเป็นต้องอาศัยสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติตามแบบฉบับกระบวนทรรศน์ดึกดำบรรพ์ มีการ บวงสรวงเช่นไหว้บูชา มีการกราบกรานอธิษฐานเอาใจน้ำพระทัยเบื้องบนอย่างเต็มที่ เป้าหมายคือการ ขอให้ร่ำรวย มีเงินทอง อำนาจ บริวาร จากการได้เสี่ยงตายเอาใจเบื้องบนในแต่ละครั้งได้อย่างถูกต้อง เมื่อเบื้องบนพอพระทัย ลากยศสรรเสริญสุขก็เป็นที่ยังได้ ประสบสุขเพราะได้เปรียบคนอื่น ครอบครัว อื่น และคู่แข่งทางธุรกิจ แต่บางครั้งก็สังเกตว่า การทำธุรกิจเริ่มมีปัญหา เกิดความซบเซา ไม่สามารถซื้อ ไปขายคล่องได้เหมือนคราวก่อน ความผันผวนแปรปรวนเหล่านี้ นักธุรกิจกระบวนทรรศน์ดึกดำบรรพ์เชื่อว่า สาเหตุที่แท้จริงไม่ได้มาจากพิษเศรษฐกิจ ไม่ได้มาจากการบริหารที่ไม่เป็นระบบ ไม่ได้เป็นเพราะสิ่งใด ทั้งนั้น แท้ที่จริงมีเพียงสาเหตุเดียว คือ เบื้องบนไม่พอพระทัย จึงบันดาลอำนาจลงโทษให้รับรู้ หากต้องการคืนดี อยากให้น้ำพระทัยมีแนวโน้มไปในทางที่ดีก็ต้องใช้ความพยายามลองผิดลองถูก ปรับเปลี่ยนวิธีการใหม่ ๆ อยู่เรื่อย ๆ เช่น เปลี่ยนของเช่นไหว้ เป็นต้น ถ้าหากธุรกิจเริ่มดีขึ้นจากการเอาใจ ในลักษณะใดก็ให้ถือว่าเบื้องบนเริ่มพอพระทัย ทายใจเบื้องบนได้ถูกวิธี เช่นนี้ จึงเพียรพยายามต่อไป แต่ที่ต้องเตรียมพร้อมยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เมื่อเบื้องบนเปลี่ยน นักธุรกิจก็ต้องพร้อมที่จะ เปลี่ยนเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อบี้องบน

2) การบริหารธุรกิจแบบกระบวนทรรศน์ยุคโบราณ เป็นการทำธุรกิจที่เน้นความอยู่รอดขององค์กร โดยเน้นให้องค์กรมีกฎระเบียบที่ตายตัวและชัดเจน เกณฑ์ตัดสินความจริง เกณฑ์วัดและประเมินผลพฤติกรรมหรือความประพฤติต่าง ๆ จะมาจากผู้รู้กฎธรรมชาติของการบริหารงานมนุษย์ให้สอดคล้องกับกฎแห่งจักรวาล เพื่อให้องค์กรได้รับประโยชน์สุขมากที่สุด ผู้รู้กฎดังกล่าวจะถูกยกย่องให้เป็นเจ้าสำนัก เป็นที่ปรึกษาทิตติมาศศักดิ์ เป็นบุคคลสำคัญที่คอยชี้แนะให้องค์กรเดินไปตามครรลองของกฎธรรมชาติ หากฝืนธรรมชาติก็จะทำให้การทำธุรกิจนั้นหยุดชะงักหรือถอยหลัง เป็นเหตุให้กิจการล้มเหลวหรือล้มละลาย ดังนั้น เจ้าสำนักแนะนำอย่างไรก็ต้องปฏิบัติตามด้วยความศรัทธา พุ่มเท เช่น ถ้าเจ้าสำนักบอกให้หันหน้าบริษัทไปทางทิศไหนก็ต้องทำตาม ให้ติดประตูหน้าต่างที่บ้านก็อย่าให้ขาดอย่าให้เกิน ตรงจุดไหนควรมีน้ำ ควรมีภูเขา ก็ต้องหาทำเล หรือจัดทำเลให้เหมาะสมตามข้อชี้แนะ การจะรับคนเข้าทำงานอาจต้องดูว่าเกิดวันเดือนปีไหน ส่งเสริมหรือบั่นทอนดวงชะตาของประธานบริษัทหรือไม่ สิ่งเหล่านี้ไม่ควรประมาทสำหรับคนกระบวนทรรศน์ยุคโบราณ มิฉะนั้น ธุรกิจจะไปไม่รอด เมื่อนับถือเจ้าสำนักท่านใดก็ต้องจงรักภักดีต่อเจ้าสำนักท่านนั้นไม่เปลี่ยนแปลง ต้องปฏิบัติตามคำสอนอย่างเคร่งครัด เพราะเจ้าสำนักแต่ละคนล้วนมีสูตรเฉพาะตน บางอย่างอาจคล้ายคลึงกัน บางอย่างอาจแตกต่างกัน ก็ต้องเลือกเชื่อเฉพาะเจ้าสำนักที่ตนสังกัดอยู่เท่านั้น มิฉะนั้นการปฏิบัติจะสะเปะสะปะ ไม่ได้ผลเท่าที่ควร จะลองผิดลองถูกเหมือนกับคนกระบวนทรรศน์ยุคดึกดำบรรพ์ก็ไม่ควร เพราะคนกระบวนทรรศน์โบราณเชื่อว่าโลกมีกฎเกณฑ์ตายตัว และผู้รู้กฎเกณฑ์นี้ดีที่สุดก็คือเจ้าสำนักที่ตนเชื่อถือเท่านั้น นอกเสียจากจะแปรพักตร์ไปอยู่สำนักอื่น หรือไม่ก็สร้างสูตรการทำธุรกิจของตนแล้วตั้งตนเป็นเจ้าสำนัก เป็นไลฟ์โค๊ช สร้างหลักการทฤษฎีของตนแล้วสะสมศิษยานุศิษย์ให้มาก ๆ ส่วนกำไรที่ได้จากการประกอบธุรกิจของเหล่าสานุศิษย์ต้องนำมาเกื้อหนุนกิจการของเจ้าสำนักเพื่อแสดงความกตัญญูรู้คุณ และคอยส่งเสริมศิษย์สำนักเดียวกันให้ประกอบธุรกิจเจริญรุ่งเรือง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างศิษย์ที่ศิษย์น้อง ส่วนคนสำนักอื่น ๆ ให้ถือว่าเป็นคู่แข่ง ไม่ต้องให้ความสนใจหรือเห็นอกเห็นใจ เพราะการที่เขาล้มเหลวหรือไม่สามารถสู้กับคนในสำนักเราได้ก็เพราะเจ้าสำนักของเขาู้กฎธรรมชาติได้ไม่เท่าเจ้าสำนักที่ตนนับถือ ในเรื่องการบวงสรวงกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อขอพรให้ค้าขายดี กิจการรุ่งเรืองนั้นก็ยังคงมีอยู่บ้าง แต่มีความแตกต่างจากกระบวนทรรศน์ยุคดึกดำบรรพ์ตรงที่ไม่ได้เสี่ยงทายหรือลองผิดลองถูกเหมือนในกระบวนทรรศน์ยุคดึกดำบรรพ์ เพราะเชื่อว่าโลกมีกฎ มีระเบียบ มีขั้นตอนที่ชัดเจนแน่นอน แม้แต่อ่านจลิลกลับ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพเทวดา พระอินทร์ พระพรหม พระยายม ยักษ์ ครุฑ นาค ฯลฯ ล้วนแต่อยู่ภายใต้กฎของธรรมชาติ ต่างฝ่ายต่างต้องเดินตามกฎธรรมชาติด้วยกันทั้งนั้น ดังนั้น ใครที่รู้กฎธรรมชาติได้ดีที่สุดย่อมสามารถเอาเปรียบธรรมชาติหรือใช้ประโยชน์จากธรรมชาติได้มากที่สุด ทั้งยังเอาชนะคู่แข่งทางธุรกิจได้ด้วย ด้วยเหตุนี้จึงมีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการกราบไหว้บวงสรวงตามกฎของเจ้าสำนักแต่ละสำนัก

เช่น กำหนดให้พระราชหุ้จะต้องให้ด้วยของดำ เช่น ไข่เยี่ยวม้า ฐูปเทียนสีดำ เป็นต้น โดยกำหนดปริมาณของเช่นให้หรือฐูปเทียนจำนวนเท่าไรหรืออย่าให้เกิน อย่าให้ขาดเป็นดี ต้องเชื่อตามกฎเกณฑ์จึงจะได้ผลลัพธ์กลับมาได้ตรงประเด็นหรือตามความต้องการ

นอกจากนี้ รูปแบบการทำธุรกิจระบบทรศน์ยุคโคโบราณยังเน้นในเรื่องของการแลกเปลี่ยนเป็นธุรกิจแบบ Exchange คือใช้ของแลกของ เช่นว่า พ่อค้าขายเกวียน มีความสามารถในการทำเกวียนก็นำเกวียนที่ตนนำมาแลกกับข้าวสารของชาวนาที่มีอาชีพปลูกข้าว เป็นต้น โดยแต่ละฝ่ายจะนำของที่ที่ดีที่สุดมาแลกกันเพื่อรักษาความน่าเชื่อถือ รักษาศักดิ์ศรีของตนเอง เพราะหากไร้ศักดิ์ศรี ไร้สัจจะ ไร้ความน่าเชื่อถือแล้วจะไม่มีใครอยากคบค้าสมาคมหรือทำการค้าด้วยเลย ดังนั้น การทำธุรกิจในยุคโบราณจึงต้องรักษาศักดิ์ศรีด้วยความมีสัจจะ มีความจริงใจในการทำธุรกิจ

3) การบริหารธุรกิจแบบระบบทรศน์ยุคกลาง เป็นการทำธุรกิจเพื่อความคงอยู่ของศาสนา เป็นธุรกิจศาสนา แม้แต่ธนาคารก็จะเป็นธนาคารเชิงศาสนา ผลกำไรทั้งหมดหรือเกือบจะทั้งหมดจะถูกนำไปส่งเสริม สนับสนุนงานของศาสนาให้เกิดการต่อยอด ให้เกิดการเผยแผ่ศาสนาให้กว้างขึ้น เงินทุนที่หมุนเวียนจะนำมาส่งเสริมเฉพาะคนที่นับถือศาสนาเดียวกัน ส่วนคนที่นับถือศาสนาต่างกัน จะไม่ได้รับการสนับสนุน เพราะคนเหล่านี้ไม่มีสิทธิที่จะได้รับความสุขในโลกหน้าเช่นศาสนาที่ตนนับถือ คนที่นับถือศาสนาอื่นที่ไม่ใช่ศาสนาตนนั้น เขาเหล่านั้นจะต้องตกนรก มีทุกตเป็นที่เป็นไปอยู่แล้ว ดังนั้น จึงควรให้ความสนใจและใส่ใจเฉพาะศาสนิกในศาสนาตนก็พอ เพราะเวลาในการใช้ชีวิตในโลกมนุษย์นี้สั้นเมื่อเทียบกับแดนสวรรค์หรือโลกหน้า ความสุขในโลกหน้าเป็นความสุขที่ละเอียด จีรังยั่งยืนกว่าความสุขในโลกนี้ ดังนั้น ผลกำไรจากการประกอบธุรกิจทั้งด้านการค้าและการให้บริการทั้งหลายจะต้องแบ่งปันส่วนเงินที่จะทำบุญเข้าศาสนาของตนให้มาก ๆ เพื่อต่อยอดความสุขในโลกหน้า โดยให้ทำเกินดีกว่าขาด ศรัทธาและจงรักภักดีต่อศาสนาของตน ปกป้องไม่ให้ศาสนิกของศาสนาอื่นมาโจมตีหรืออย่าให้คนศาสนาอื่นมาแย่งศาสนิกของศาสนาที่ตนนับถือ สำหรับกลุ่มหัวรุนแรงและมีศรัทธาแรงกล้า บางครั้งถึงกับปกป้องด้วยการทำสงครามทางศาสนากับคนที่นับถือศาสนาต่างกัน บางครั้งฆ่าฟันกันเองในหมู่ที่นับถือศาสนาเดียวกันแต่ต่างนิกายกัน ซึ่งแต่ละศาสนาล้วนมั่นใจว่าชีวิตหลังความตายจะมีโลกหน้าที่ไพบูลย์รองรับความเสียสละครั้งนี้ เงินทุนที่ศาสนิกแต่ละคนทำธุรกิจมีผลกำไรมาได้ก็เอามาส่งเสริมในกิจกรรมเหล่านี้ คนที่นับถือศาสนาเดียวกันจะต้องไม่ขายสินค้าในราคาแพง อย่าค้ากำไรเกินควร แต่หากเป็นคนศาสนาอื่นก็อีกเรื่องหนึ่ง การกั้หนียืมสินก็เช่นกัน หากเป็นคนศาสนาเดียวกันมากั้ยืมก็อย่าคิดดอกแพงหรือไม่ต้องคิดเลยยิ่งดี เพื่อให้ศาสนิกลืมตาอ้าปากได้ จะได้มีกำลังหาเงินทองมาช่วยบริจาคให้แก่ศาสนา มีความสุขในโลกหน้าไปด้วยกัน แต่ถ้าเป็นคนศาสนาอื่นจะคิดดอกแพงเท่าไรไม่ว่า เพราะคนเหล่านี้สุดท้ายแล้วก็จะมิตทุกตเป็นที่เป็นไปอยู่แล้ว ไม่ต้องใส่ใจให้มาก ยกเว้นจะสามารถเกลี้ยกล่อมให้เขาเหล่านั้นมา

นับถือศาสนาของตนเอง ซึ่งจะเป็นการโปรดสัตว์ช่วยเหลือให้เขาเหล่านั้นได้มีความสุขในโลกหน้า และตนเองก็จะได้บุญบารมีมากขึ้น มีความสุขในโลกหน้าเป็นที่ไป

4) การบริหารธุรกิจแบบกระบวนการคนน้อย ธุรกิจกระบวนการคนน้อยไม่ได้คำนึงถึงคุณงามความดีหรือคุณธรรมอะไรที่จะเป็นเสถียรบุญไปสู่โลกหน้า เพราะไม่เชื่อว่าโลกหน้ามีอยู่จริง เนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สิ่งที่ยึดเหนี่ยวได้มีเพียงแต่ความรู้ด้านชีววิทยา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทฤษฎีของชาร์ล ดาร์วิน ผู้ที่แข็งแกร่งที่สุด ผู้ที่รู้จักปรับตัวได้ดีที่สุดเท่านั้นจึงจะเป็นผู้อยู่รอดในธรรมชาติ ไม่อยากเป็นปลาเล็กให้ปลาใหญ่กินก็ต้องเป็นปลาใหญ่กินปลาเล็ก ไม่อยากขาดทุนก็ต้องใช้กลยุทธ์พลิกแพลง วางหมากเพื่อชิงชัยเอาชนะคู่แข่งให้ราบคาบในเกมธุรกิจ ผู้ชนะเท่านั้นที่จะได้กินเรียบทั้งกระดาน วิธีคิดเชิงกลยุทธ์ของทหารในยุโคโบราณได้ถูกปิดฝุนนำมาใช้ห้าพันกันในทางธุรกิจแบบสงครามเย็น แต่เราร้อนด้วยเล่ห์เหลี่ยมกลโกง ยึดหลัก "รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง" และวางมาตรการป้องกันคู่แข่งทางธุรกิจด้วยคตินิพนธ์ "มั่นหวังตั้งสงบ จงเตรียมรบให้พร้อมสรรพ" วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (swot) ให้รอบ ไม่ประมาท เพราะถ้าได้ขึ้นหลังเสือแล้วลงไม่ได้เด็ดขาด มีเงินแล้วก็ต้องมีพรรคมีพวก มีเครือข่าย (connection) เสริมอำนาจ เกียรติยศ และใช้สิ่งเหล่านี้เสริมความมั่นคงให้แก่ตนและพวกพ้อง หากเกิดปัญหาทางธุรกิจอันเป็นเหตุมาจากการแก่งแย่งแข่งขัน ชิงดีชิงเด่น ก็กำหนดตัวบทกฎหมายขึ้นมาเพื่อกำกับและบังคับไม่ให้ธุรกิจที่แข่งขันล้ำเส้นกันมากจนเกินไป แต่ก็เปิดเสรีภาพในด้านการค้าการลงทุน การแข่งขันทางธุรกิจแม้จะดุเดือดเลือดพล่านสักเพียงใด หากไม่ผิดกฎหมาย ดำเนินไปตามกติกาที่อนุญาตก็ไม่ถือว่าเป็นปัญหาแม้ว่าจะแสดงออกซึ่งความเห็นแก่ตัวเห็นแก่ได้เพียงใดก็ตาม นั่นก็เพราะความเห็นแก่ตัวคือธรรมชาติเดิมแท้ของมนุษย์ที่มีมาตั้งแต่กำเนิด

สุธารัตน์ น้อยแรม และกิริติ บุญเจือ (2561) ได้วิเคราะห์ถึงปรัชญาของเบนธัม ในลัทธิประโยชน์นิยมไว้ดังนี้ เบนธัม (Bentham, 1984) เห็นว่า มนุษย์เกิดมาเป็นทาสของความสุขและความเจ็บปวด ธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นผู้ที่เห็นแก่ตัวมาแต่กำเนิด ไม่ว่าจะเรื่องใดก็ตาม ก่อนที่มนุษย์จะคิดถึงคนอื่น เขาจะต้องคิดถึงตัวเองก่อนเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำ การพูด หรือการคิดก็ตาม และการที่เขาจะคิดช่วยเหลือคนอื่น ก็เพียงแค่อยากจะได้รับประโยชน์จากการช่วยเหลือนั้น เว้นจากประโยชน์ของตนเองแล้ว ไม่มีทางที่จะเป็นไปได้ที่มนุษย์จะหันไปช่วยเหลือคนอื่นโดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน ด้วยเหตุนี้ เบนธัมจึงกล่าวว่า “*อย่างนี้กว่าใคร เขาจะกระตือรือร้นช่วยท่าน นอกจากการช่วยนั้นจะเป็นประโยชน์แก่เขา คือ เขามองเห็นประโยชน์ที่เขาจะได้รับอย่างแจ่มแจ้งแล้ว มนุษย์ไม่เคยจะคิดช่วยเหลือใครเปล่า ๆ ธรรมชาติของมนุษย์ถูกสร้างขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ปัจจุบันนี้เอง เขาจะช่วยท่านก็ต่อเมื่อเขาแน่ใจว่า เป็นการช่วยเหลือตัวเขาเองด้วยเท่านั้น*” (Vatsyayan, 1986) เบนธัมมีความคิดเห็นว่า การที่จะทำให้คนเห็นแก่

ตัวหันมาเห็นแก่ประโยชน์ของคนอื่นได้นั้นจะต้องมีความพร้อมในความต้องการของตนเองเสียก่อน เมื่อตนเองได้ประโยชน์เพียงพอแล้ว ประโยชน์ส่วนรวมก็จะเกิดขึ้นตามมาเอง (กิริติ บุญเจือ, 2512) เช่น เมื่อรัฐบาลเข้าใจในหลักความเห็นแก่ตัวของมนุษย์นี้ ก็ควรปล่อยให้ประชาชนเห็นแก่ตัวกันตามสบาย เพียงแต่ควบคุมไม่ให้ประชาชนเบียดเบียนกันเท่านั้นก็พอ เมื่อบุคคลคิดเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตัว โดยไม่เบียดเบียนคนอื่นแล้ว ผลดีก็จะเกิดขึ้นมาเอง เบนธัม นิยามความหมายของ ประโยชน์ (Utility) ในเชิงอรรถประโยชน์ไปว่า มีความหมายอยู่ 2 ประการ คือ 1) ประโยชน์ หมายถึง คุณสมบัติที่มีอยู่ในวัตถุที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ความได้เปรียบ ความพอใจ ความดีหรือความสุข 2) ประโยชน์ หมายถึง คุณสมบัติที่ป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ความเจ็บปวด ความชั่วร้าย ความทุกข์ มาสู่ผู้ที่ได้รับ คือ ถ้าเป็นชุมชน ก็คือ ประโยชน์เพื่อชุมชน ถ้าเป็นเฉพาะบุคคลก็เป็นความสุขเฉพาะบุคคลนั้น (Bentham, 1984) นอกจากนี้ เบนธัม ยังได้แบ่งประโยชน์ออกเป็น 2 ประการ คือ ประโยชน์ของชุมชนและบุคคล โดยได้กล่าวไว้ว่า “ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะพูดถึงประโยชน์ของชุมชนโดยไม่เข้าใจว่าอะไรคือประโยชน์ของบุคคล และการกระทำใด ๆ ก็ตามทีถือว่าจะเข้ากับหลักอรรถประโยชน์ได้ก็โดยที่การกระทำนั้นมีแนวโน้มที่จะเพิ่มความสุขของชุมชนมากกว่า มีแนวโน้มที่จะลดความทุกข์ของชุมชนนั้น” (Bentham, 1984) กล่าวโดยสรุปความหมายของหลักอรรถประโยชน์นี้ก็คือ สิ่งที่เกิดให้เกิดความดี ความพอใจ ความสุข เป็นต้น และอีกความหมายหนึ่งก็คือ สิ่งป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย ความเจ็บปวด หรือสิ่งที่ไม่ดีอย่างอื่น ๆ ที่เกิดกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

5) การบริหารธุรกิจแบบกระบวนทรรศน์หลังนวยุค กระบวนทรรศน์หลังนวยุค เน้นธุรกิจบนสัญญาตัญญาปัญญา คือการสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา พลังทั้ง 4 ประการนี้ก่อให้เกิดธุรกิจในรูปแบบใหม่ดังนี้

1) สิ่งที่จะวงการธุรกิจกำลังค้นหาอยู่ทุกวันนี้ คือ นวัตกรรมทางธุรกิจ หรือ innovation ใหม่ ๆ ที่สามารถขยายวงการและขยายผลด้วยการเขียน content ที่น่าสนใจ ลงบนสื่อโซเชียลมีเดียที่พร้อมจะกดไลค์กดแชร์ช่วยกันถ้ามันสามารถสร้างความตื่นตาตื่นใจ กระตุ้นต่อมความอยากรู้อยากเห็นอยากฉลาดอยากเสพสิ่งใหม่ ๆ อย่างไม่รู้จบ โดยเฉพาะกลุ่มแฟนพันธุ์แท้ที่ทำตัวเป็นสาวกคอยติดตาม อดทนธุรกิจที่มีนวัตกรรมใหม่ ๆ ออกมาอยู่เสมอ

2) เนื่องจากธุรกิจหลังนวยุค เน้นการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเน้นการเข้าถึงความต้องการของผู้บริโภคแบบมีส่วนร่วม จึงมีความพร้อมที่จะปรับตัว ปรับปรุงแก้ไขอยู่ตลอดเวลาเมื่อพิจารณาเห็นว่าข้อเสนอแนะของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นไปเพื่อคุณภาพชีวิตที่กว่า การตัดแปลงด้วยเทคนิคเพื่อให้ได้ประโยชน์ร่วมกันก็จะเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเข้าใจกันและกัน

3) ได้มีการปิดฝุ่นกระบวนทรรศน์ที่แล้วมา เพื่อค้นหา “คุณค่า” สิ่งที่เป็นจุดดีหรือจุดแข็งของแต่ละกระบวนทรรศน์มาต่อยอดและพัฒนา ในปัจจุบันนี้สิ่งที่ถูกพูดถึงในวงการธุรกิจทั่วไปก็คือ Trust หรือ ความเชื่อใจ คือไว้วางใจได้เพราะการทำธุรกิจมีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม ให้เกียรติซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังมีอีก 2 เรื่องสำคัญที่ธุรกิจกระบวนทรรศน์หลังนวยุคให้ความสำคัญมากคือการแบ่งปันสังคม ให้เป็นสังคมแบ่งปัน (sharing of society) และเน้นการมีความสุขและความสำเร็จร่วมกันทางธุรกิจ คือ การมีส่วนร่วม (participation) ทั้งการ sharing และ participation ต้องอยู่บนหลักธรรมาภิบาล (good governance) หรือที่ทางธุรกิจนิยมเรียกว่า "บรรษัทภิบาล"

การแบ่งปันนวัตกรรมใหม่ ๆ การแบ่งกำไรคืนสู่สังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน การมีจิตอาสาช่วยพัฒนาสังคม ไม่ใช่แค่การทำ CSR ของบริษัท เป็นความสำนึกที่หลังนวยุคนิยมเรียกร้องให้เกิดขึ้นในสังคม และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่ประกอบการ โดยเฉพาะบริษัทห้างหุ้นส่วนจำกัด จะต้องมีการกระจายความชอบธรรมให้แก่ทุกฝ่ายด้วยระบบธรรมาภิบาล มีคณะกรรมการอิสระด้านธรรมาภิบาลที่น่าเชื่อถือและทำงานจริง เน้นความซื่อสัตย์ โปร่งใส ตรวจสอบได้ เน้นคุณธรรมจริยธรรม และการมีส่วนร่วม เพื่อให้พนักงานมีความมั่นใจที่จะเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้น ส่วนผู้ถือหุ้นอยู่แล้วก็กำลังใจ มีจิตใจที่จะอยู่ ร่วมลงทุน ร่วมบริหาร ร่วมรับผิดชอบไปด้วยกัน สิ่งใดที่ขาดหาย สิ่งใดที่เป็นข้อจำกัด ก็มีการพูดคุยปรึกษาหารือเพื่อแสวงหาทางออกร่วมกัน โดยถือว่าปัญหาทุกอย่างมีทางแก้ แก้ได้มากได้น้อยก็ร่วมมือร่วมใจกันแก้ไขไม่แก้ตัว ไม่ทิ้งกัน รู้รักสามัคคีกัน เพื่อคุณภาพชีวิตของทุกคน

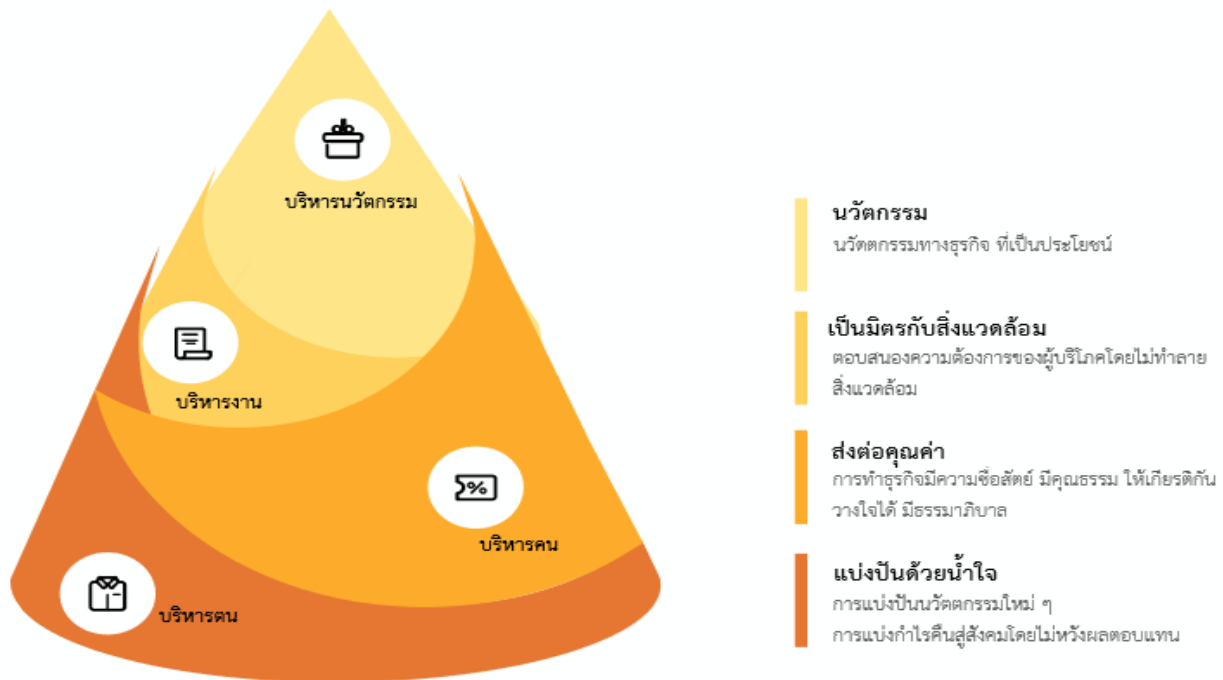
องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ในครั้งนี้นี้เกิดขึ้นจากการวิจัย (ประเมินค่า) สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์จากการบริหารธุรกิจในทุกกระบวนทรรศน์ แล้วนำสิ่งที่ได้วิจัยนั้นมาสังเคราะห์ในกระบวนทรรศน์หลังนวยุคสายกลาง ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่สำหรับนำไปใช้ประโยชน์ได้ในด้านการบริหาร ดังต่อไปนี้

1. บริหารตน เป็นการบริหารพฤติกรรมให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมกับกาลเทศะ ส่งเสริมสุขอนามัยที่ดี มีความประพฤติที่ไม่ก่อความเดือดร้อนให้กับตนเองและองค์กร
2. บริหารคน เป็นการบริหารความรู้สึก ความชอบธรรม ช่วยให้คนที่ทำงานเกิดแรงบันดาลใจ แรงจูงใจ เกิดความกล้ากล้า พร้อมเผชิญกับปัญหา กล้าประเมินวิธีปฏิบัติ กล้าลงมือทำด้วยความรับผิดชอบอย่างมีวิจารณญาณ
3. บริหารงาน เป็นการบริหารระบบ กลไก ให้เป็นไปตามนโยบายที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกัน มีธรรมาภิบาลหรือบรรษัทภิบาล โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การไม่ทำงานแยกส่วน การมีกิจกรรมระหว่างแผนกเพื่อสานสัมพันธ์ความเข้าใจในงาน เห็นคุณค่าและความสำคัญของงานที่แต่ละคนทำร่วมกัน

4. บริหารนวัตกรรม คือ การบริหารเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาองค์กรไปในทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงและพัฒนาวิธีอบรมคนในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพที่สูงขึ้น มีความสุขในการทำงานมากขึ้น การคิดนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงาน อำนวยความสะดวกให้คนทำงาน และลูกค้าที่ใช้สินค้าและบริการเกิดความพึงพอใจ การคิดนวัตกรรมเพื่อการแก้ปัญหาในองค์กร แก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารตน บริหารคน บริหารงาน และบริหารนวัตกรรม จึงได้แก่ การมีนวัตกรรม ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การส่งต่อคุณค่า และการแบ่งปันด้วยน้ำใจ โดยแสดงเป็นแผนภาพ “รูปแบบการบริหารธุรกิจแบบกระบวนทรรศน์หลังนวยุค” ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารธุรกิจแบบกระบวนทรรศน์หลังนวยุค

บทสรุป

บทความวิชาการฉบับนี้ มุ่งตีความการบริหารธุรกิจ 5 กระบวนทรรศน์ สิ่งที่ได้จากการตีความครั้งนี้ ผู้เขียนได้เข้าใจว่า การบริหารธุรกิจในแต่ละกระบวนทรรศน์มีความแตกต่างกันอย่างไร และได้ใช้เครื่องมือของกระบวนทรรศน์หลังนวยุคในการย้อนอ่านแนวคิดของกระบวนทรรศน์ที่ผ่านมา เพื่อนำสิ่งที่เป็นจุดแข็ง จุดเด่น หรือจุดร่วมที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต มาบูรณาการ ต่อยอด เพื่อให้เป็นพื้นฐานต่อการคิดนวัตกรรมด้วยความสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา ส่งเสริมธุรกิจ แบ่งปันเพื่อให้เกิดความสุขแก่องค์กร สังคม และสร้างสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

บรรณานุกรม

- กীরติ บุญเจือ. (2512). *ปรัชญาเบื้องต้นและตรรกวิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : ผดุงวิทยา.
- จักรพงษ์ ทิพสูงเนิน รวิช ตาแก้ว และกীরติ บุญเจือ. (2566). วิธีการสร้างความสุขตามหลักพุทธปรัชญา. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. 6(1), 74-84.
- พนมพร เฉลิมวรรณ. (2559). *คุณลักษณะผู้ประกอบการกลุ่มเกษตรกรภาคน้อยเกษตรอินทรีย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*. สืบค้นจาก http://mdc.library.mju.ac.th/research/2561/panomporn_chalermwan_2559/fulltext.pdf
- สุตารัตน์ น้อยแรม และกীরติ บุญเจือ. (2561). พระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชกับประโยชน์นิยม : การศึกษาเชิงวิเคราะห์. *รมยสาร*. 16(3). (กันยายน - ธันวาคม).
- Bentham, J. (1984). *The Principle of Moral and Legislation*. New York : Hafner Publishing.
- Best, S. and Kellner, D. (1999). *Postmodern Theory*. New York : The Guilford Press.
- Vatsyayan, K. (1986). *Made easy ethics*. New Delhi : Kedar Nath Ram Nath.
-